

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БАЙРАМ

Культураланы, аш-азыкъланы, миллет энчиликлени кёп тюрлююгю - бизни байлыгыбызды

Адыгланы - (черкесилени) кюн-юнде Нальчикде Келишиулюкно майданында «Къабарты-Малкъарны миллетлерини палитрасы» деген иш къуралганды. Анда республикада жашагъан халкъланы культура аралары арбазла къурап, төрелерини, халкъ чыгъармачылыкларыны, аш-азыкъларыны кёрмючлерин бардыргандыла. КъМР-ни Башчысы **Юрий Коков**, премьер-министр **Мусукланы Алий**, баш федерал инспектор **Владимир Канунников** аланы татыуларын кёргендиле эмда жыйылгъанланы байрам бла алгъышлагъандыла.

Майданга келгинчи уа республиканы оноучулары Правительствону июнюно аллында бу къууанча тыш

къыралладан келген делегацияланы келечилери бла тубешгенди. Аланы Черкесилени халкъла аралы ассоциациясыны таматасы **Хаути Сохроков** ашырганды. Былайда болгъан ушакъны кезиуонде сёз адет-төрелени, миллет тилни сакълау, ёсюп келген телюню туугъан журтубузга сыймекликге юйретиуно юслеринден баргъанды.

Келишиулюкно майданында

байрамга келгенле уа таулуланы, оруслуланы, къабартылыланы, осетинлиени, татарлыланы, грузинлиени, эрменлиени, чюйютлюлени, корейлиени, абхазлыланы, белорусланы, украинлыланы, тюркю месхетинлиени, азербайджанлыланы, эстонлуланы, терк-малка къазакъланы миллет энчиликлери, кийимлери, къол усталарыны чыгъармалары бла шагъырлейнирге онг тапхандыла. Болсада

кёрмючледе баш жерни миллет аш-азыкъла, суусапла алгъандыла.

Юрий Коков хар арбазда болуп, ашла къалай хазырлангъанларын соргъанды, татыуларын да кёргенди. Малкъар халкъны кёрмючюне жууукълаша, хычинлени бек сыйгенин айтып, аланы кёп тюрлююклерине сейир этгенди. Терк къазакъла уа къонакълагъа «Любо!» деген сёз эм жырла бла тубегендиле. Чюйютлюлени кёрмючюнде Юрий Александрович маца къалай хазырлангъанын соргъанды, эрменлиледе бастурманы кёргенди.

Хар арбазда да республиканы оноучусу миллет араланы келечилерине къууанча къатышханлары ючюн ыразылыгъын билдиргенди эмда республикада жашагъан халкъланы араларында шуёхлукъну сакълауу магъанасыны юсюнде айтханды.

Байрамга келгенлеге уа концерт программа да хазырлангъан эди. Республикада атлары айтылгъан артистле, жаш жырчыла да ариу ауазлары бла жыйылгъанланы кёллерин алгъандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима
Суратлары **ХОЛАЛАНЫ Марзият** алгъанды.

Тубешу

Магъаналы проблемалага танг эс бёлюнгенди

Тюнене Москвада Росей Федерацияны Правительствосуну Председателини орунбасары **Ольга Голодец**ни бла Къабарты-Малкъарны Башчысы **Юрий Коков**ну ишчи тубешуулери къуралганды. Анда республиканы турист-рекреация комплексине мындан арысында да билеклик этуу, маданият учрежденияланы

материал-техника базаларын кючлеу, тири солуугъа, спортха жараулу бюгюнню кюннге келишген инфраструктураны къурау эмда региону социал-экономика айныуу башха ызлары бла байламлы вопросла сюзюлгендиле.

КъМР-ни Башчысыны
Бла Правительствосуну
пресс-службасы.

Парламент

Информатизацияны айнытыу жаны бла проектлени кёбейтирге мурат барды

КъМР-ни Парламентини Промышленность, транспорт, связь эм жол мюлк жаны бла комитетини башламчылыгы бла законла чыгъаруучу органы президиуму кезиуло жыйылыуунда «правительстволу сагъатны» чеклеринде КъМР-де связны иглендируно эм информатизация амалланы кенгертиуно мадарлары сюзюлгендиле.

Кенгешде баш докладны инфраструктура эм цифра жаны бла айнытыу министрни орунбасары **Ислам Ашхотов** этгенди. Ол связь эм информатизация республиканы экономикасыны ышангылы айныгы бёлюмлерин болгъанларын чертгенди.

- РФ-ни Коммуникация эм связь жаны бла министерствосуну шартларына кёре, информатизация системалары айныгъан регионланы арасында бизни республика былтыр 43-чю

жерни ала эди, 2016 жылда уа жаланда 79-чу жерде болгъанбыз. Бюгюнлюкде КъМР-де 2018-2024 жыллада цифровой экономиканы айнытыу жаны бла регион программаны проекти хазырлана турады, дегенди докладчы.

Аны айтханына кёре, республикада связь эм телекоммуникация онгла кенг жайылдыла. Бизде «Ростелеком», «МегаФон», «Юг телефонтель», «Мобильный ТелеСистемала», «ВымпелКом» дегенча операторланы бёлюмлерин ишлейдиле, 12 Интернет-провайдер барды.

Сёз связны операторла бла бирге тамамлангъан жумушланы юслеринден да баргъанды. Сёз ючюн, бюгюнлюкде «ВымпелКом» общество радиотелефон байламлыкъны иглендириу жаны бла жумушланы толтурады.

Ахыры 2-чи бетдеи.

Ислам Ашотов.

Феликс Мацухов.

Информатизацияны айнытыу жаны бла проектлени кёбейтирге мурат барды

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Жылны биринчи жарымында 2G/3G/4G байламлыкны жалчытхан 11 станция ишленгенди. Бююнлюкде 5G технологияны сынау халда синдириу иш толтурулады. Жылны аллында болган шартлагъа тийишлиликде, республикада «ВымпелКом» обществу 723 станциясы ишлейди, ала бла 675,4 мингден аслам адам хайырланады.

Связыны кенгертир мурат бла былтыр «МегаФон» общество 2G/3G стандартлы 60 станция ишлетгенди. Нальчикде, Нарткъалада, Тырныаузда уа 4G байламлык кыралганды, дагыда Нарткъалада бла Тырныаузда волокон-оптикалы ызы 12 километри тартылганды.

«Ростелеком» акционер обществу КъМР-де бёлюмюню башчысыны орунбасары **Феликс Мацухов**, сёзге кёшула, республикада 3,7 мингден аслам энчи юйге волокон-оптикалы ызы тартылганларын билдиргенди. Жылны ахырына дери уа

оптикалы технологияланы хайырындан 14,6 мингге жууук энчи юйде бла 3,8 минг кёп кьатлы мекамда интернет байламлык кыраллыкды.

«Устранение цифрового неравенства» деген программаны чеклеринде уа 10 элде ызыла тартылмай ишлеген Wi-Fi байламлык кыралганды, жылны ахырына дери энтта төрт элде быллай амалны синдирирге белгиленеди.

Алай бла республикада ызыла тартылмай ишлеген Wi-Fi байламлык 20 элде боллукду.

Жыйылыуда шёндюго технологияланы айнытыу халкыны связь бла жалчытыуу игилендиргени бла бирге бу жумушлагъа ахчаны аялу кьоратыргъа онг берилгени чертилгенди. Жылны ахырына дери уа республикада информатизацияны кенгертиу жаны бла проекте тамам-

ланыллыкдыла. Ол санда энчи службаланы чакъырчыра «112» бирикген ызы кийирге, саулык саклауу биринчи медико-санитар болушлук берген кырал эм муниципал организацияларында бирикдилген системаланы кырау, «Кьоркьуусуз республика» аппарат-программа комплексни ишин жалчытыу жаны бла жумушла толтурулукдула.

Депутатланы докладчыла соруулары кёп болганды. Сёз медицина учрежденияланы Интернетге кёшууу, связыны качествен сун игилендириуу, интернет-технологияланы мурдорунда жангы жумушланы тамамлыуу юслеринден барганды.

Кенгеш Инфраструктура эм цифра жаны бла айнытыу министерствогъа, связыны операторларына тийишли эсгертиуени кыбыл кёруу бла бошалганды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Приёмгъа алыу

Жарсыулагъа тынгылагъанды, себеплик этерге айтханды

КъМР-ни Парламентини Аграр политика, экология, табиьгъат байлыкъланы хайырлануу эмда жер байламлыкъла жаны бла комитетини башчысы **Мокьаланы Кемал** «Единая Россия» политика партияны Председатели Д.А. Медведевни жамауат приёмныйинде адамланы тарыгыуларына кыраганды.

Андан себеплик излеп беш адам келгенди, аланы жарсыулары жашау журтла, иш бла жалчытыу, социальный болушлукъ этиу бла байламлы эдиле. Мокьаланы Кемал аланы барысына да тынгылагъанды, соруула бергенди, проблемаларын кыалай тамамларгъа боллугъун аныгъатханды. Айтылган тарыгыулагъа кёре оноула чыгарыллыкдыла, аланы юсюнден адамлагъа билдирликдиле, керек

болса, тийишли органлагъа запросла ийилликдиле.

«Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатыны даражасыны юсюнден» законнга эм регионну Парламентини регламентине тийишлиликде законла чыгарыуу органы бешинчи чакъырылууу депутатлары айырычула бла төрели халда тубешедиле, гражданланы энчи соруулары бла байламлы приёмну бардырадыла. Ол санда «Единая Россия» политика партияны Председатели Д.А. Медведевни жамауат приёмныйинде да. Муниципал кыралыуулада быллай тубешуле хар байрым кюн болуучудула. Гражданланы приёмну графиги Парламентини официальной сайтында берилинди.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

ОНОУЛАШЫУ

Канаткаланы бизни заводда чыгарлыкдыла

Россейни Шимал Кавказны ишлери жаны бла министрини биринчи орунбасары Одес Байсултановха «Шимал Кавказны курортлары» акционер обществу таматасы Хасан Тимижев эм «Миллет канат жолла» ООО-ну башчысы Борис Шлом РФ-ни канат жолланы ишлеу жаны бла жумуш кыалай барганыны юсюнден билдириу этгенди. Эсигизге салайык, Россейде канат жолланы чыгарыуу иш Францияны ROMA S.A.S компаниясы бла бирге бардырылады.

Специалистле канат жолланы Шимал Кавказда чыгарыуу амалларын алгын сюзюп, СКФО-ну регионларында ол ишге келиширик предприятяла бла шагъырей болгандыла. Аны эсеплерине кёре, канаткаланы Къабарты-Малкъарда

«Севкавентген-Д» заводда чыгарыргъа деп тохташандыла. Аны бла байламлы россейли инженерле Францияда стажировканы ётерикдиле.

Хасан Тимижев билдиргенге кёре, Минги тауну тийресин-

де юч жангы канат жолну бла лыжа трассаны ишлеуу юсюнден оноу алгъаракъда Санкт-Петербургда бардырылган экономика форумда этилгенди.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Къурулуш

Жашау журтлагъа иги кесек кёшулганды

Быйыл Къабарты-Малкъарда озган сегиз айгъа 7231,8 миллион багъасы кырулуш иш бардырылганды. Ол былтырны бу заманы бла тенгешдиргенде, тогъуз процентге кёпдо, деп билдиреди КъМР-ни Къурулуш эмда жол мюлк министерствосундан.

Жыл башланганлы предприятяла бла организацияла кеслерини ахчаларына 1485 жангы фатар ишленгенди. Аны битеу да улулугу 168,7 минг квадрат метрге жетеди. Ол былтырдан эсе, 4,1 минг

квадратха неда 2,5 процентге кёпдо. Эл тийреледе 79,9 минг квадрат метр жерде 624 фатар ишленгенди. Ол республикада жашау журтланы кырулушуну 58,2 проценти.

Адамла, кеслерини ахчаларына эмда кредитлени да хайырланып, 137,3 минг квадрат жерде 1011 юй сиегенди. Ол былтырдан эсе, 1,5 процентге кёпдо. Саулай айтханда, республикада жашау журтланы кырулушуну 81,4 проценти энчи иеленикиледиле.

Бизни корр.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Баш борчлары - не болумда да апчымазлык жаш адамланы ёсдюрюу

Сентябрьни жыйырма алтынчысындан башлап, эки кюнню ичинде инвалидлени эмда сауулуклары бла байламлы чекленген онглари болгъанлары арасында профессионал усталыкыны «Абилимпикс» экинчи регион даражалы чемпионаты боллукду. Аны юсюнден кырау эм бардырыу комитетни келечилери озгъан байрым күн Жарыкъландыруу, илму эм жаш тёлнюю ишлери жаны бла министерствода озгъан пресс-конференцияда билдиргендиле.

Эсгерте кетейик, Абилимпикс – ол халкъла аралы коммерциялы болмагъан кымылдууда. Анга Кыбарты-Малкъар 2017 жылда кышулгъанды эм бизде сагъынылгъан чемпионат биринчи кере былтыр октябрьде гуманитар-техникалы колледжни мурдорунда бардырылгъанды. Жети тюрлю компетенцияда – «Экономика эм бухгалтер учёт», «Плитка бла тышлау», «Социальный иш», «Тигиучю», «Аш хазырлау», «Автомобильге ремонт этиу», «Массаж иш» - 35 адам кытышып, хунерлерин кёргозгендиле.

«Абилимпикс» миллет кезиюу озгъан жыл декабрьде (1-3) Москвада болгъанды. Анга бизни республикада чемпионаты регион урумунда хорлагъан сегизеулен баргъандыла. Жыйымдык командабизни келечиси Амир Карданов доммак майдал алгъанды («Плитка бла тышлау»). Андан сора да, «Социальный ишде», «Экономика эм бухгалтер учётда», «Аш хазырлаууда», «Тигиучюде» да бир ненча конкурсант белгиленгенди.

Сагъынылгъан жыйылууда журналистле бла ведомстволу министрствону профессионал билим бериу бёлюмюно таматасы, кырау комитетни жууаплы секретары Светлана Агирова, уруну эм социальный кворулау министрни орунбасары Ратмир Ацканов, огъарыда эсгертилген колледжни (КБГТК) директору Барасби Абазов тобешгендиле. Ала СММИ-лени келечилерине былтыргъы чемпионаты юсюнден информацияны толусунлай берилип тургъанына ыразылыклары айтып, бу жол да алай болуруна ышанганла-

рын, халкъ ол жаны бла кыаллай иш бардырылгъанын билдирге кереклисин да чертгендиле.

Светлана Хаджимеловна «Абилимпикс» мураты бу жашаугъа кыбартыргаларын жарашдыраллык, не тюрлю болумда да апчымазлык жаш адамланы ёсдюрюу эм юйрету болгъанын аныглатханды. Сақатла эмда сауулуклары бла байламлы чекленген онглари болгъан жашла бла

Ратмир Русланович былтыр чемпионатха кыатышханладан онбир адам иш бла жалчытылгъанларын билдиргенди. Дагъыда быйылны сегиз айыны ичинде жумуш излеген 514 инвалидден 244-сюню тилеги толтурулгъанын айтханды. Андан сора да, бизни регионда «Абилимпиксге» кыатышханланы ишге алгъанланы тюрлю-тюрлю грантланы кытар онглари да асламыракъ болгъанларын аныглатханды. Бу конкурсу

инклюзив билим бериуге аслам эс бурулгъанын, аны жашауда бардырыу ючюн а энчи техника мурдор кереклисин да аныглатханды. КъМР-ни Правительствосу бла РФ-ни Билим бериу, илму эм жаш тёлнюю ишлери жаны бла министрствосу 2016 жылда келишим тохташдыргъанларын, анга тийишлиликте окытуу сагъынылгъан тюрлюсюню айнтыууга юч миллиондан аслам ырыскы бёлюннгенин, келир жыл а республикага ол жаны бла дагъыда алты миллион сомдан артык берилдик деп билдиргенди.

Чемпионатха инвалидликте болгъан 14-65-жыллык инсанла кытышырыкдыла. Быйыл аланы саны 60 адамды. Экспертлени юслеринден айтханда уа, бир кыаууу кесибизде, Россейни кырал университетинде (аны бла келишим этилген эди) юйренгендиле. Майданланы кыраууга эм аланы ишлерине онусу жууапдыла, конкурсантланы хунерлерин а эллиси сюзерикдиле. Волонтерла да бир жанында кыаллык тыйюлдуле. Жетмиш жаш бла кызы эришуге кыатышханлага бла кыонакылага тутхучулук этерикдиле.

Сёлешгенле «Абилимпиксде» школчу сакватла да профориентацианы ётерге, эришуге кыатышханланы кере, кыайсы усталыкны кыаллай энчиликтери болгъанын айырып, кеслерине жумуш сайларга онг табарыкларында чертгендиле. Былтыр аллай амал мектептеде окыгъан 700 жашла бла кыызга берилген эди. Бу жол да графикке кере ол терени андан ары бардырыуга эс бурулукду.

Айхай да, чемпионаты жалаанда эришюнотча угай, инклюзив юйретуно тохташдыргъан, энчи кыайгырыулукуну излегенле кеслерини хунерлерин ачыкларга жол берген ызынча аныларга тийишлиди. Конференция жан-жаныбыздан кыуршалап тургъан жашауда, ала да бирсиледен кем болмай ишлерча, айнырча болумланы кырауу жаны бла не аз да алгъа атам этилгени кёллендирмей, ышандырмай да кыыймайды.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.
Суратны **ХОЛАЛАНЫ Марзият** атты.

кызыла кеслерини керек болгъанларын, аланы билимлери, кыол усталыклары да жамауатны айнтыханларын жалаанда чемпионатны майданларында угай, харкюнлюк жашауларында, окыуларында, тенглерини, бирсилени кыатларында да сезгенлей турурча онгланы кыурауга тийишлисин да.

Андан сора да, быйыл энчилик болгъаны белгиленгенди. Сёз ючюн, былтыр компетенцияла жети эселе, быйыл а ала ондула. Башхача айтханда, «Медицина эм социальный кыайгырыу» (анга студентле кыатышырыкдыла), «Робототехника» (школчула кёргозтюрлюкдуле хунерлерин) эм «Сетевой эмда системалы администрирование» (студентле, школчула да эриширикдиле) кышулгъандыла.

Озгъан жылда конкурс майданлада школчула, студентле да бирча кыатышхан эселе, энди алай боллук тыйюлду. Аланы хар бири башха-башха категорияга юлешинип, хунерлерин энчи бёлюмдеде кёргозтюрлюкдуле.

юсю бла кёлпеге кеслерин профессионал ачыкларга амал чыккыгъанын, аны бла да чекленмей, аладан бир ненчасы вузлада окыгъанларын, бу жолгъу эришуге экспертлик этериклерин да эсгертилгенди.

Былтыр Москвада жыйымдык команда ахшы жетишимле болдургъанын черте, тобешуиуде аладан Дмитрий Сидорцов ючюн бютюн ёхтемленгенлерин билдиргендиле. Жаш автомобильге жалаанда бир кыолу бла ремонт этгени, бирсиледен заман, билим бла да артка кыалмагъанын экспертлени сейирсиндиргенди. Аны чемпионатны кырал даражалы кезиюно барырына самолётну багъасын тёлере спонсор окына табылгъанын билдирип, жандаурулууга да узак ёмюр, саулык тежегендиле.

Барасби Заудинович да ведомстволу министерство, сагъынылгъан конкурсу кыурау, бардырыу ючюн да кыаллай бир кыыйн кереклисин толу биллип, тутхучулук этгенине ыразылыкын айтханды. Бююнлюкде

БАГЪА БИЧУУ

Кыйналгъанды - саугаланганды

Кёп болмай Элбрус районну электрокюч сетелерини Терс-Кюлда участогуну оператив кыауумуну электромонтёруна, бёлюмю ветеранына Хаджиланы Шагъабаннга «КъМР-ни сыйлы энергетиги» деген ат берилгенди. Кыуанч жыйылууда, республикабизни Башчысы Юрий Коков, аны саугалай, ол кёп жылланы ичинде ишин жетишимли бардыра келгенин айтып, алгышлагъанды.

Хар ишчиден аслам эслилик излеиди. Бизни борчубуз Элбрусну, ол санда таулыжа курортну да, электрокюч бла жалчытыргъады. Ток ызагъа, подстанциялага ачык жерледен сора да, таулада, кыоллада эмда башха кыйын участкалада кыурауга тошеди. Кыаты келле урсала, ыркы келсе, кыар юзюлсе неда мардазындан терен жауса, чыбыкылага бир тюрлю хата жетмей кыалмайды. Аллай

кезиуде оператив кыауум, Шагъабанча, сынамылы ишчилени кючю бла, кысыха заманын ичинде район ток бла жалчытылынырча эте-диле.

Бу жол анга берилген саугъа кёп жылланы ичинде сайлагъан усталыгына кертичилей кыалгъаныны, бёлюмю айныууна уллу кыйын салгъаныны эсебиди. Жаш кадрланы юйретууде да ол кючюн аямайды. Биресине ишлегенлени арасында сыйы-намысы жюрюйдю, дейди Элбрус районну электросетелерини таматасы Халпаланы Юсюп, Хаджиланы Шагъабан «РФ-ни Минэнергоону сыйлы энергетиги», «РФ-ни Минэнергоосуно отлукъ энергетика комплексини сыйлы ишчиси» атлагъа да тийишли болгъанды.

Анатолий ТЕМИРОВ.
СУРАТДА: Хаджиланы Шагъабан.

- Ишибиз жууаплыды эмда

Жангырттыу

Водительлеге - женгиллетю

Кимге да жашырын тыйюлдо, Хасания тийреси бла Черек районнга баргъан жол кече, бузула, осал халгъа келип, алайтын машиналары бла жюрюгенлени кыйнап тургъаны. Бу кюнде уа кыурулушчула жолну эки километ-

рден артыгына асфальт салгъандыла. Аны кыалынлыгы онбеш сантиметрге, кенглиги уа алты сантиметрге жетеди. Асфальтын юсюн ызыкыла бла белгилеп, тийишлисича халгъа келтиргендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Пенсия фонду

Аналыкъ капиталга сертификатны - электрон халда

Россейни Пенсия фонду аналыкъ капиталны программасын хайырланууга тынчыракъ этерча жангы амалланы дайым кыурайды. Энди инсан фондну сайтында энчи кабинетини неда кырал жумушланы тамамлау порталны юсю бла заявленианы жазарга, сертификатны кесин да электрон халда алыргъа боллукду.

Заяление энчи кабинет бла ийилсе да, фондну жер-жерли бёлюмюне магъаналы документлени, ол санда сабийни туугъаныны юсюнден шагъат-

лыкъ кыагытны этип берирге керек боллукду. Фонд заявленианы кыабыл кёрсе, электрон сертификат, аны юсюнден шартлары бла электрон документ да адамны энчи кабинетине ийилдикдиле. Алагъа экранда кыурауга, кыагытха тюрлююрге да жарарыкды. Бу амал бла кыуралда 150 ююр хайырлангандыла, деп билдиргендиле фонду регионда бёлюмюно пресс-службасында.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Таппандырыу

ЭЛ УНУТМАЙДЫ КЯЗИМНИ

Шыкыда Мечиланы Кязимни Юй-музейин тап халгга келтириу жаны бла талай иш тамамланырыкты. Бызынгы элли администрациясыны башчысы Чочайланы Зуфар айтханга кере, анда урунурук жашла белгиленгендиле, алааны ары элтирик машинала, улолагга кыюулук жау-отлук материалла, башха керекле да хазырдыла.

Бусагатда адамланы бары да арбазларында кярмаша-

дыла. Кюз ишле жууук заманда бошаллыктыдыла. Ызы бла Кязим хажини Юй-музейин тап халгга келтириуно кыайгысыын кярлюкбюз,-дегенди эл башчы.

Бу кюнледе бизни Шыкыгыга Аттоланы Срапилни жашы Сафар кесини машинасын да жетдиргенди. Мотор таууш мардасы кыатыдан, бир биринг бла уллу селеширге тюшеди. Жол а асыры тикден бла тардан, энишге кыара-

санг, кыоркыругунг келеди. Бызынгылы жашла уа аллай тийреледе айланьргга, айхай да, юйренгендиле.

Ары келгенибизде, элли тишируула Төппеланы Роза бла аны кызы Светлана, Чочайланы Жамиля Кязимни юйюне барып, андагы аберилеге кыарай тургъанларын кяргенбиз. Ала кюйюзлени, жамычыны, башха затланы да кюннге атып, кюе тиймезча мадарла эте эдиле.

Ишни бошагъандан сора

акыйлман олтуруучу от жагы аны тегерегине жыйылып, Шыкыны, аны адамларыны юсюнден хапарланы эсгерген-

диле. Мындагы орта школу окуучулары Аналаны Тимур бла Текеланы Айза уа, поэтни назмуларын келден айтып, алааны кыуандыргъандыла.

- Кязимни гюрбежисинде да кыараллык жерлеге эс бурлукбюз. Насыпха, аны башындан суу акымайды, болсада алгъадан мадарла этерге керекди, арта кыайгысы чыккмаз ююн,-дейди Чочай улу.

Сөзсюз, ол тийреде тындырылык жумушла дагыда болгъанларын кеси кезюбюз бла кяргенбиз. Хажини юйюнден гюрбежисине дери баргъан таш жол, кепюрчюк, жаяу жолчук да тап халгга келтирилген тийишлидиле.

ХОПАЛАНЫ МАРЗИЯТ.

Суратланы автор алгъанды.

Чочайланы Жамиля, Төппеланы Светлана, окуучула Аналаны Тимур бла Текеланы Айза от жагыны тегерегинде.

Төппеланы Роза Кязимни орундугуну кыатында.

КОНКУРС

Ишлерин юлгюлю тамамларгга итинген юйретиучюле

Бизни кыралда талай заманы ичинде Юйретиучюню кюнун 27 сентябрьде белгилеп, аны ахшы тегере айландыргъандыла. Жылдан-жылгга, ол байрамга атап, алааны профессионал даражаларын кетюрюу мурат бла уа тюрлю-тюрлю эришуле кыралдадыла. «Воспитатель года» деген Битеуроссей конкурс а бютюн окуулуларын, билимдилерин ачыклагъанлай келеди.

республикабыз да, ол жумушха тири кыошула, аны эм алгга районлада, ызы бла уа регион кесегин бардырады. Алгъаракылада муниципал урумгга кыатышханла барысы да белгиле

гимназияны арбазы омак жасамушха тири кыошула, аны эм алгга районлада, ызы бла уа регион кесегин бардырады. Алгъаракылада муниципал урумгга кыатышханла барысы да белгиле

Ол бюгюнлюкде юйретиучюню сабиллени жашаууга кез кыарамларыны тохташууунда, алааны мектепге хазырлауда кыайыны уллу болгъанын чертгенди.

Бу усталыкны хурметге тийишлилигин айта, арт кезиуде окутууда тюрленилуени, жангычылыккылары да сагыннганды. Школгга дери билим беруу бла байламлы бизде аслам проект жашауда бардырылгъанын, алааны чеклеринде онтогуз мекягга пристройкала этиликлерин, аны хайырындан а жылы ахырына мектепге дери белюмлеге 760 кыошак жер кыошулулгун билдиргенди. Кыонакбай махемени директоруна, Халккыга билим берууно отличниги Галина Ивановагга жыл сайын сагынылгъан жумушну бардырууга кыошумчулугу ючюн ыспас этип, конкурсантагга жетишим тежегенди.

Галина Бородиновна да, аны алгышлаууна кыошулуп, ахшы тегере да сагыннганды. Юйретиучю усталык тынч болмагъанын, ол сабийни жашауу ангыларгга, тенглерине кыошулургга тошюндюргенин да айтханды. Кыайсы эришу да профессионал хазырыккыны даражасын кетюрюуно ахшы амалы болгъанын чертип, алагга хар заманда да илхам, келленуу бла да кыатышыргга чакыргъанды.

Ызы бла уа конкурсда кеслерини билимдилерин ачыкларыккыла бла шагырейленгендиле. Белгилегенибизча, барысы да бирер районно келечилеридиле. Алааны арасында Тырынауаз шахарны бешинчи номерли гимназиясыны школгга дери окувухан

белюмюню юйретиучюсю Хаджиланы Аминат Ахматовна да барды. Чөп атханларында уа анга онючюню тарих тошгенди. Педагог кеси билдиргенге кере, ол информация-коммуникациялы технологияланы хайырланады, жашчыккылары бла кызычыккылары селешуу тилерин айнатыуга бютюн эс бурарды.

Эришууно юсюнден айтсак, ол юч кюнню ичинде эки тургга белюнеди. Аны биринчи кесеге да эки кезиуде кыуалады. Эм алгга анга кыатышханла кеслери ишлеген садиклени, кыаллай теманы энчилегенлерини юслеринден хапарлайдыла, башха айтсак, презентацияларын кяргозтедиле. Ызы бла уа (экинчи кюн) ала танымагъан сабийлери бла – юйретиу иш, экинчи этапта уа мастер-классла бардырадыла.

Айхай да, быллай магъаналы конкурсну кыалай озгъанына даражалы жюри кыарайды.

Анга таматалыкны уа тохтаусуз профессионал билим берген республикалы араны таматасыны орунбасары Фатима Кравцова этеди. Дагыда аны санында жарыккыландыруу, илму эм жаш телюню ишлери жаны бла министрни орунбасары Ирина Шонтукова (конкурсну кыурау комитетини председатели), сагынылгъан ведомствону ведущий специалист – эксперти Шауаланы Фатима (эришууно жууаплы секретары), «Нюр» журналын редакторуну кыулулгун толтургъан Сабанчыланы Арипа, журналист Чомаланы Гольнара эм кеп башхала да бардыла.

Алыкка эришуу бошалмагъанды, жууук заманда айырмалылары атлары белгиле боллуккыду. Анда хорлагъан а аны кырал даражалы кесегине республикабызы атындан кыатышырыккыды.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.
Суратланы **ХОПАЛАНЫ Марзият** алгъанды.

болгъандыла эм бу кюнледе кеслерини хунерлерин республикалы даражада кяргозтедиле.

Бу ыйыккыда «Жылы юйретиучюню – 2018» эришууно ачылгъанына жораланган кыуанчылы жыйылыу Нальчикни 34-чю номерли прогимназиясында болгъанды. Эсгерте кетейик, сагынылгъан конкурсну бу махемед бардыруу да иги кесекден бери тегере.

Ол кюн да, хар заманда, про-

малары да келгенлеге хычыуун этди. Бирсиле, Хапаланы Мурат да, малкыар, орус, кыабарты тилледе назмула окуп, алагга алай тобегендиле.

Жыйылгъанланы, бютюнда бег а эришуге кыатышханланы эм ала ишлеген садланы келечилерин конкурсну ачылууу бла жарыккыландыруу, илму эм жаш телюню ишлери жаны бла министрни кыулулгун толтургъан Аюес Кумыков алгышлагъанды.

АЧЫЛЫУ

Альплагерьни атын айтдыргъанланы сыйлары кѳргендиле

Черек районда «Бызынгы» альпинист лагерни республикада, Россейде жашагъанладан сора да, кѳп тыш кыраллыла да биледиле. Ары таза хауа бла солургъа, ариу жерлени кѳрюрге, къялагъа ѳрлерге туристле, альпинистле, художникле да кѳп келедиле. Жарсыугъа, ары элтген жол а бир кесек чунгурлуду, кыйынды, алай ол

жолну тап халгъа келтириуге да эс бургъандыла.

Битеу ол жумушлагъа уллу юлюшле къошгъан, башха башха жыллада альпинист лагерге башчылыкъ этген эмда анда ишлеген жашла Аналаны Тасимни бла Татыуну, Аттоланы Юсюню, Байсыланы Рамазанни, Таумырзаланы Ибрагимни, Холамханланы Солтанны, Эфендиланы Ис-

ѳлмезланы Абдул-Халим бла КъМР-ни сыйлы журналисти Ботталаны Мухтар эдиле. Алагъа тири болушлукъ этгенле уа Аналаны Махти, Холамханланы Тахир эмда Аттоланы Назир болгъандыла. Къанганы орнатхан кюн ары Черек районну администрациясындан, Бызынгы элден кѳпле жыйылгъандыла. Къууанчлы халда ачылуугъа жорланган тюбешуге лагерни къонакълары, белгили альпинистле, тыш кыраллыла да къатышхандыла. Бызынгылыла уа анда уллу концерт программа кѳргюзтгендиле.

Жыйылуу ача, «Бызынгы» альпинист лагерни директору Аналаны Алий, жыйылгъанлагъа ыразылыгъын билдирип, базаны тарыхыны юсюнден айтханды, аны биринчи директорлары Рахайланы Ачахны, Аналаны Тасимни, Холамханланы Солтанны, Байсыланы Рамазанни эм башхаланы бу жаны бла кыйынларына бийик багъа бергенди.

ѳлмезланы Абдул-Халим а альплагерьни битеу дуняда аты айтылгъанын чертгенди сѳзюнде. Совет Союзну, Россейни альпинизмден ветеранлары Андрей Андреев бла Юрий Саратов а «Бызынгыгъа» биринчи кере алтмышынчы жыллада келгенлерин эмда Аттоланы Юсюню, Аналаны Тасимни, Холамханланы Солтанны иги таныгъанларын белгилегендиле. Алагъа хурмет этип, баш ургъанларын да билдиргендиле. Жыйылуу ахырында келгенле барысы да жангы ачылгъан къанганы къатында суратха тюшгендиле.

ХОЛАЛЛАНЫ Марзият.

да тыймайды ары атланган жолоучулары.

Битеу ол чырайлыкъны тибийгъат бла бирлешип адамла къурагъандыла. Лагерде юйчоклени къурулуш кереклерин алгъын жыллада эшек арбала бла ташыгъандыла. Анга да къарамай, ишчиле борчларын айыпсыз эмда тынгылы тамамлагъандыла. Юйле салгъандан сора уа,

майылны, аланы араларында бюгюн да Бызынгыда жашап турган Ботталаны Хайбарни да, атлары жазылгъан мермер къанга бу кюнледе ол айтат жерде орнатылгъанды. Аны Рахайланы Ачахны хурметине салынганны къатына тийшидиргендиле.

Бу огурулу ишни башламчылары КъМР-ни Альпинизм федерациясыны башчысы

Россельхознадзор

Жерни иеси болгъан эсенг, аны тѳгерегинде аямай айлан

Къабарты-Малкъарда эм Шимал Осетия-Алания Республикада Россельхознадзорну управлениасы эл мюлкге берилген жерни кырал, муниципал власть органла, организацияла эм предпринимательле сакъларгъа керек болгъанларын эсге салады.

Эл мюлкге берилген жерле кыралны табийгъатыны эм уллу байлыгъына саналадыла. Алагъа тап къаралса, ала бай тирлик берселе, эл мюлкню башха бѳлюмлери да айнырыкъдыла. Аны бла бирге жамауатны аш-азыкъ бла жалчтыргъа эмда продукцияны тышында рыноклагъа чыгъарыргъа да онг табыллыкъды. Бюгюнлюкде кыралда аш-азыкъ бла байламлы къоркъуусузлукъну жалчтыруда, эм импортну алышындыруу программаны жашауда бардыруда жерни магъанасы бютюн уллуду.

РФ-ни Жер кодексини 13-чю статьясына кѳре, эл мюлкге берилген жерлени тийишли халда сакъларча энчи участокланы, жерле иелери, арендаторла эм башхала быллай ишлени тамамларгъа борчлудула: эл мюлк жерле бай тирлик берирча, суу, жел хата жетдирмезча, химиялы затла бла микроорганизмле эм къвалгъан-къулгъанла жыйылмазча, терекле, юлкюле, заранлы ханс ѳсмезча эм суу сугъаргъан система ишлерча этерге керекди. Жерни сакъларча мадарла «Эл мюлкге жаргаган жерлени кыралны себеплиги бла игилендирирге» эм «Тѳгерекедеги тийрени сакълау» деген кырал законлагъа тийишлиликде тамамланадыла. Къурулуш ишле бардыргъанда неда табийгъат байлыкъланы хайырланганда, къара топуракъ

зыраф этилмей, жерлеге къурулургъа керекди. РФ-ни Жер кодексини 42-чи статьясына кѳре жерлени иелери эмда аны ортакъгъа алгъанла бу жорукъланы бузмазгъа керекдиле: аны тийишлисича хайырланургъа, чекни бузмазгъа, башха энчи белгиле бар эселе да эсге алыргъа, жерни, агъачны сууну эмда башха объектлени сакъларгъа, от тюшмезча сакъ болургъа. Жер ортакъгъа алынган эсе, кезиюнде хайырланургъа эмда заманында хакъын тѳлерге эм аны тозураматза къараргъа. Жер бла байламлы законодательствону къайсы бир иени да бузаргъа эркинлиги жокъду.

Россельхознадзорну Къабарты-Малкъарда эм Шимал Осетия-Аланияда управлениасыны пресс-службасы.

Эски сурат

Мамаш бла Фердауус лѳтчик жашлары бла

Суратда биз Холамханланы Мамашны, аны юй бийчеси Фердауусну эм аланы кичи жашлары Азретни кѳребиз (суратны бирси жанында жазылгъанга кѳре). Была бызынгылыладыла. Аскер белгилеге кѳре жаш лѳтчикди. Суратны Мамаш Къашхатауда жашаган кыаршы жууугъу Холамханланы Зарахматха берген заманында: «Самолѳтда ѳлген жашым», -деп айтхан эди.

Фердауусну кѳкюрегинде да кырал сауганы кѳребиз. Быланы юслеринден башха хапарыды жокъду. Таныгъанла бар эселе, билдириле деп ишанабыз.

ОСМАЛЛАНЫ Хыйса.

Тарыгъыула

Бурунунгу жапмай атлар амал жокъду

Нальчик сахарыбыз ариуду, алааматды деп махтанабыз. Хау, ол алайды. Алай бир-бир жерлеринде уа эрттеден бери чачылып тургъан кир-кипчикни къаты бла бурунунгу къаты жапмай озалмайса.

Аллай тизгинсизликни Нальчикде Ленин атлы про-

гъан затла жыйылгъан пластик хуржунланы алайда атып кетедиле. Аланы итле чаадыла, къатларында гытлен бери чачылып тургъан кир-кипчикни къаты бла жыйыладыла, чибинле да жыйыладыла.

Ол тийреде энчи юйлен иелери айтханга кѳре, ала шахар властылагъа

спектни башында «Къабарты-Малкъар» ВГТРК ГТРК телеканал ишин бардыргъан мекямдан узакъ бармай Центральная орам башланган жерде кѳрюрге болушлукъду. Бийик хунаны къабыргъасында уллу харфла бла «Кир-кипчикни атаргъа жарамайды, тазир салынады, видеогъа алынады» деп жазылады.

Анга да къарамай, адамла келтирип, къалгъан-къул-

аны юсюнден билдиргендиле, алайда хылы-мылы затла жыйылмазча мадар этерлерин да тилегендиле. Жарсыугъа, алыкъа проламма кетерилмегенди. «Кимге тарыгъа барайыкъ, билмейбиз!» -дейдиле уллу кѳллю болмагъан адамла уа, къайгъыларын жашырмагъанлай.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият. Суратны автор алгъанды.

Топалайчык

Чочайланы Азрет Бызынги элде жашайды. Анга жыл бла жарым болады. Ол машиначыкыла бла ойнаргы бек сюеди.

Чам хапта

Тобагыа
кыайтаргъан тюш

Биреую алты кызы болганды. Жетинчи сабий тууар кезиу жете келгени бла байламлы, башын ол сагыш алып, аталары: «Энтта да кызы туумагы эди», – деп, кыйнала турганды.

Сора бир кече тюш кёргенди. Ол кеси ёлюп, мёлекле да, жанжанындан алып, жаханымге кийирип бара боладыла. Биринчи кыбакыга жетгенлей, алларына тамата кызы чыгып: «Мени атам кыайры алып барсыз? Иерик тойюлме!» – деп, эшикни аллына сюеледи.

Экинчи кыбакыга барсала, бирси кызы да, алай айтып, жибермейди. Къалгъан төрт кыбакыны да алларында башха кызылары сюелип, аталарын жаханымге иерге унамайдыла.

Жетинчиге жете келгенлей, киши элгенип уянганды да: «Аллах айтса, кызы тууар!» – деп, танг жарыта келген терезеге кырап, ышарганды.

**АЛБОТЛАНЫ
Аделина.**
Кырачай ш.

Театр

Оюнну, кюлкюню байрамы

Къулийланы Къайсын атлы Малкъар кырал драма театр 82-чи театр сезонун А. Айларовну пьесасына кёре «**Къара жин**» деген спектакль бла ачады. Артист къауум сахна искусствону, чамны, той-оюнну сюйгенлени **27 сентябрьде Кырал концерт залда** сакълайды.

Оюн **18:30 сагыатда** башланырыкъды. Соруулары болгъанла бу телефон номерлеге сёлешсинле: **8(8662) 96-85-50; 8-938 691-25-39.**

КОНФЕРЕНЦИЯ

Миллетибизни хыйсаплы
соруулары сюзюллюкдюле

Октябрьни аллында Къабарты-Малкъар кырал университетде «Балкария в системе Российской государственности: прошлое, настоящее, будущее» деген темагыа жораланган битеуроссий конференция бардырылыкды.

Тарых илмуланы кандидаты Гергаланы Хаким билдиргенге кёре, бу илму жыйылыну бардырыр

амалны малкъар халкъны жамауат организацияларыны келечилери излегендиле. КъМР-ни Правительствосу, ол тилекни къабыл кёрюп, аны 6 октябрьде ётдюрюрге деп тохташдыргъанды. Конференциягыа Москва, Санкт-Петербург эм Ставрополь шахарладан белгили алимле кыатышырыкъдыла.

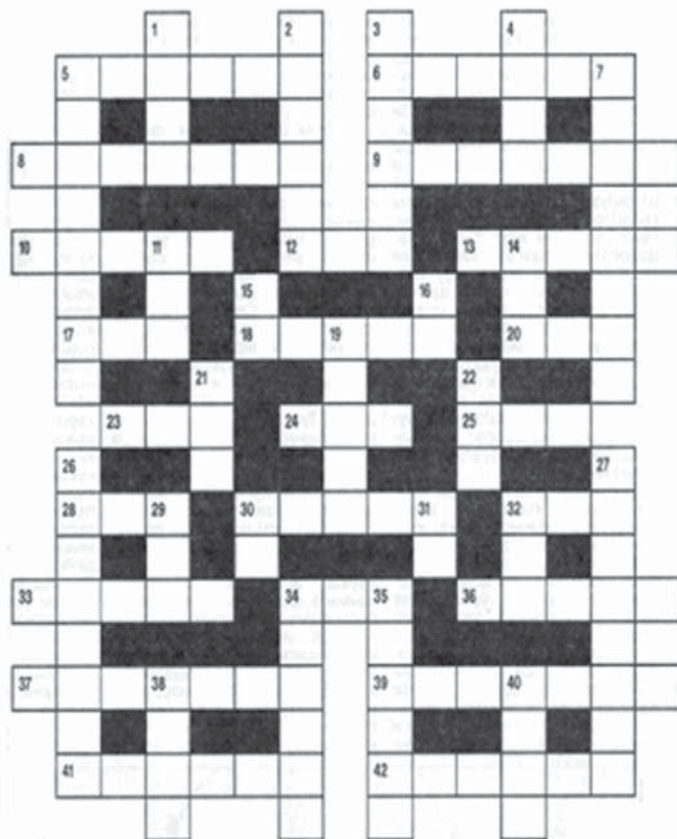
ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 5. Аяк, къашыкъ этерге жарагъан кыты агъач. Андан этилген къашыкыла бла тенгледиргендиле кызыланы. **6.** Муслиман кыраллада жорук мардала. **8.** Ишлеген. **9.** Темири да болган адам ат. **10.** Кысха неда кесилген къулакылы ит. **12.** Алай кычырып баргандыла сермеге совет аскерчиле. **13.** Бузула башлагъан суланган затны юсюн басхан микроорганизмле. Андан ампициллин чыгаргандыла. **17.** Аны тюбу кзуруду дейдиле таулула. **18.** Кырачай черек. **20.** Юйню чигинжиси. **23.** Суу кыатында ёсген терек. **24.** Орта. **25.** Ананы орунун тутхан тишируу. **28.** Тау арада алаша жер. **30.** Сабийни «киши». **32.** Бир зат кысыханда керек зат. **33.** Гитче чын. **34.** Кюз артыны башха аты. **36.** Андан Малкъарда уллу тукъум жайылганды. **37.** Баш жаны бла деген анылау. **39.** Прибалтикада халкъны келечиси. **41.** Хан артыда кюрешген. **42.** Эрттегили таулу ат, андан, аз адамлы болса да, тукъум да барды.

ЁРЕСИНЕ: 1. Терек. **2.** Не ишинги да артха бардырган бир шарт. **3.** Ашаучу жер. **4.** Юй адыр салыучу жер. **5.** Кыайгылы тынгылау. **7.** Аскер сюд. **11.** Бийик жер. **14.**

Саулай кзуурулгъан мал. **15.** Тюрсюн. **16.** Мал кимни болганын билдирген зат. **19.** Уллу жел. **21.** Уллу, деменгили. **22.** Жулдуз, ай да андан кырайдыла. **26.** Кыты агъачлы гитче терек. **27.** Тишируула омакылыкыга жюрюген зат. **29.** Юйдегиси ауушхан адам. **30.** Кюй-дюреди, жылытады. **31.** Ууулган мирзеу. **32.** Татлы зат. **34.** Сынысу, улуу. **35.** Танг жулдузу. **38.** Прибалтикада шахар. **40.** Энци белги.

ГАЗЕТНИ 114-ЧЮ НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

ЭНИНЕ: 5. Артакъ. 6. Ашамыш. 9. Хыйса. 10. Кзууут. 11. Бичакъ. 12. Батыр. 16. Батыр. 18. Магъадан. 19. Халимат. 20. Таралыу. 21. Халифат. 22. Апасы. 25. Генжа. 30. Ашыра. 31. Къазакъ. 32. Кирза. 33. Кышылык. 34. Иерлеу.

ЁРЕСИНЕ: 1. Ырыскы. 2. Акъсуу. 3. Жауун. 4. Килиса. 7. Зыка. 8. Тары. 13. Тапанча. 14. Чахауан. 15. Шапагыт. 17. Татыран. 23. Паша. 24. Сырпын. 26. Египет. 27. Жаза. 28. Талкы. 29. Чарыш.

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствоосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редактору орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
МОКЪЛАНЫ Зухура,
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛБАШЛАНЫ Мурат

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиндиклерин кзуруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.
Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагыа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикге кёре 19.00 сагыатда кюль салынады. 20.00 сагыатда кюль салынганда.

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ
ЧЫГЪАРГАНЛА:

Таппасханланы Аминат - дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфийа - жууаплы секретары орунбасарлары;
Токумаланы Салим - (2,3-чю бетле),
Ахъбёкеланы Жаннета - (1,11-чи бетле),
Гельяланы Валентина - (9,10-чу бетле),
Зезаланы Лида (4,12-чи) - корректорла.

Тиражы 1421 экз. Заказ № 944
Багыасы 15 сомду.

РЕДАКЦИНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru